

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Економіка і бізнес в умовах невизначеності та ризиків»

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Спеціальність:	<u>051 Економіка</u>
Освітня програма:	<u>Бізнес-економіка</u>
Семестр:	<u>1</u>
Курс (рік навчання)	<u>1</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4,5</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Людмила Смолій
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/smolij-lyudmila-vasilivna.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	lsmolij@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1487

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	формування навичок реалізації комплексного підходу до прийняття ефективних економічних рішень в ситуаціях з різним ступенем невизначеності та ризику.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none">➤ набуття знань про якісні властивості та кількісні характеристики економічних процесів з урахуванням ризику та невизначеності як характерних факторів сучасної економіки;➤ ознайомлення із теоретичними, методичними й організаційними підходами до ідентифікації та оцінювання ризиків на всіх рівнях;➤ формування вміння ідентифікувати економічні ризики діяльності господарюючих суб'єктів;➤ набуття навичок здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику статистичним та експертним методами;➤ засвоєння методичних засад здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику;➤ формування здатності обґрунтування управлінських рішень щодо врахування та мінімізації економічних ризиків.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none">➤ ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).➤ ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.➤ ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.➤ СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.➤ СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.➤ СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.➤ СК 11. Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.➤ СК12. Здатність визначати та розв'язувати економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері агробізнесу в контексті сталого розвитку суспільства

Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем ➤ ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень. ➤ ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень. ➤ ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень. ➤ ПРН 15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.
--------------------------------------	--

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оцінювання (балів)
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності	2/2	Сутнісна характеристика економічних ризиків та джерел їх виникнення. Невизначеність та її види. Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Зв'язок невизначеності та ризику. Поняття ризику і його різновиди. Сутність ризику і причини його виникнення. Основні риси ризику. Суб'єкт, об'єкт та джерела економічного ризику. Фактори, які впливають на рівень економічного ризику. Функції ризику. Функціонування бізнесу в умовах ризику.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику* Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk	2/4	Ризик та невизначеність у діяльності суб'єкта господарювання. Зовнішні та внутрішні джерела ризику. Економічні, психологічні, правові, моральні передумови та межі ризику. Сутність підприємницького ризику. Система постулатів підприємницького ризику. Зовнішні чинники виникнення ризику: фактори прямого та непрямого впливу. Внутрішні чинники виникнення ризику. Конструктивний та деструктивний характер регулятивної функції ризику. Risk and uncertainty in the business entity's activities. External and internal sources of risk. Economic, psychological, legal, moral prerequisites and limits of risk. The essence of entrepreneurial risk. System of business risk postulates. External risk factors: factors of direct and indirect influence. Internal risk factors. Constructive and destructive nature of the risk regulatory function.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику	2/4	Фактори, що здійснюють вплив на процес прийняття економічних рішень Психологічні феномени процесу прийняття економічних рішень в умовах ризику та невизначеності Теорія перспективи. Правила і критерії прийняття рішень в умовах	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження	6

		невизначеності та ризику Вплив когнітивних спотворень на прийняття економічних рішень. Концепція корисності. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність. Різні відношення до ризику і корисність. Методика побудови функцій корисності для економічних показників. Криві байдужості.	тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
Тема 4. Класифікація економічних ризиків	2/4	Класифікація ризиків та їх сутність. Критерії та принципи класифікації економічних ризиків. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності. Поняття виробничих ризиків. Категорії виробничих ризиків. Безпосередньо виробничі ризики. Група ризиків, що виникають у процесі розробки стратегії фірми. Постачальницькі ризики. Група ризиків порушення планових термінів. Поняття маркетингового (реалізаційного) ризику. Безпосередньо збутові ризики. Ризики: недостатньої сегментації ринків збуту; помилково обраного цільового сегмента ринку; помилкового вибору стратегії продажу; неправильної організації й одержання неадекватних результатів маркетингових досліджень; помилкового ціноутворення; невдалої організації мережі збуту і системи просування товару. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції. Поняття фінансових ризиків. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей: валютні, інфляційні, дефляційні. Ризики непередбачених витрат і перевищення витрат на виробництво. Ризики незабезпечення господарської діяльності необхідним фінансуванням.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	7
Модульний контроль				10
Змістовий модуль 2				
Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків	2/4	Сутність якісного та кількісного аналізу ризиків. Принципи аналізу ризиків. Напрямки аналізу підприємницьких ризиків. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності. Методи аналізу ступеня ризику. Методологія аналізу та оцінки ризику. Показники оцінки економічного ризику. Сутність і групування якісних методів оцінювання ризику. Метод мозкового штурму. Методи експертних оцінок. Методи асоціацій та аналогій. Метод Делфі. Інші евристичні методи.		6
Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків	2/4	Методи кількісної оцінки ступеня ризику: статистичний метод; метод аналізу доцільності витрат. Характеристика області абсолютної стійкості, нормальної стійкості, області нестійкого стану, критичного стану,	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах,	6

		кризового стану підприємства на основі кривої економічного ризику. Методи кількісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод. Комплексна оцінка ризиків.	проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	
Тема 7. Методи управління економічними ризиками.	2/4	Принципи управління ризиками. Система управління ризиками. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування. Самострахування, як метод зниження рівня ризиків. Страхування ризику. Інформація в системі управління ризиками.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань для самостійної роботи згідно з методичними рекомендаціями. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 8. Способи зниження ступеня ризику.	2/4	Основні прийоми зниження ступеню ризику. Диверсифікація ризику, її види, сфери застосування. Передача (трансфер) ризику. Типи і види контрактів. Страхування, його сутність, види. Хеджування як форма страхування валютних та цінних ризиків. Самострахування. Методи формування резервів. Лімітування, його сутність, сфера застосування. Придбання додаткової інформації для прийняття рішень щодо зниження ризику. Інші заходи зниження ризику.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань для самостійної роботи згідно з методичними рекомендаціями. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	7
Модульний контроль				10
Всього за семестр	16/30			70
Екзамен				30
Всього за курс				100

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

* тема викладається англійською мовою

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Економіка і бізнес в умовах невизначеності та ризиків»

Кількість балів за змістовий модуль	Поточний (модульний контроль)										Під сум	С ум
	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
	35 балів					35 балів						
Теми	T 1	T 2	T 3	T 4	Модульний контроль	T 6	T 6	T 7	T 8	Модульний контроль	30	100
Кількість балів за видамиробіт, всього:	6	6	6	7	10	6	6	6	7	10		
в т.ч.: активність на практичних заняттях	4	4	4	5		4	4	4	5			
виконання самостійної роботи	2	2	2	2		2	2	2	2			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки письмових робіт, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС (https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/polozhennya/2019/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

ВИМОГИ ВИКЛАДАЧА:

Студенти повинні: активно працювати на практичних заняттях (брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії). Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам рекомендується: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, написанні наукових статей і рефератів. Також рекомендується мати на заняттях гаджети з доступом до мережі Інтернет. Викладач бере до уваги інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Студентам дозволяється використовувати мобільні телефони під час аудиторних занять тільки у навчальних цілях (наприклад, для виконання розрахункових завдань, перегляду статистичних даних). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.